СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Проф. д-р Атанас Атанасов – Зам. ректор „Научноизследователска дейност и развитие на кадрите“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Анета Денева
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Галина Чиприянова
Full Professor Carlos Coelho, PhD
Full Professor Jan Polowczyk, PhD
Full Professor Тадија Ђукић, PhD
Assoc. Prof. Tatiana Manasterska, PhD

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ

Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2522-2 - Печатно
ISBN 978-954-23-2523-9 - Онлайн

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

ОБЕКТ, ЦЕЛ И РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА СЪВРЕМЕННОТО НАЦИОНАЛНО СТОПАНСТВО
Проф. д.ик.н Росица Чобанова 7

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ЕНЕРГИЙНАТА СИГУРНОСТ
Проф. д-р Андрей Захариев, докт. Илиан Илчев 15

PARALLEL ANALYSIS OF THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE LARGE LISTED COMPANIES FROM THE TOURISM SECTOR
Prof. Stefan Simeonov, PhD, PhD student Alexey Gudev 22

МОДЕЛЪТ ЗА АНАЛИЗ „ДЮ ПОНТ“ КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Венцислав Василев 32

ЗА ЛИПСВАЩАТА ВРЪЗКА МЕЖДУ ДАНЪЧНАТА АВТОНОМНОСТ НА ОБЩИНИТЕ И МЕСТНАТА СТОПАНСКА АКТИВНОСТ
Доц. д-р Людмил Найденов 41

ВЛИЯНИЕ НА НАРАСТВАЩАТА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ЖИВОТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ГРАЖДАНИ ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ
Доц. д-р Николай Нинов 49

ПАЗАРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ПРОМЯНАТА НА УЧАСТИЕТО НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ВЪВ ФОНДОВЕТЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 58

ПРОБЛЕМИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗАСТРАХОВАНЕТО „КАСКО НА МПС“ НА БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР
Доц. д-р Румен Ерусалимов 66

РОЛЯТА НА ВИСШЕТО ИКОНОМИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ФОРМИРАНЕТО И ПОВИШАВАНЕТО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНАТА ГРАМОТНОСТ
Гл. ас. д-р Анелия Панева 73

АНАЛИТИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ТОП 10 НА HEALTHTECH СТАРТЪПИТЕ В БЪЛГАРИЯ (СПОРЕД КЛАСАЦИИТЕ НА TRACXN)
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 80

РАЗВИТИЕ И СЪСТОЯНИЕ НА ОСИГУРЯВАНЕТО В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Йордан Йорданов 91

ПАЗАРЪТ НА ТРУДА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД УМЕНИЯТА НА РАБОТНАТА СИЛА
Гл. ас. д-р Таня Илиева 100

СТРЕС ТЕСТ НА ПУБЛИЧНИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЧРЕЗ ALTMAN'S Z-SCORE МОДЕЛ
Ас. д-р Силвия Заркова 105

АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА НА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В КОНТЕКСТА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ БАЗЕЛ III
Д-р Беатрис Любенова 111

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПАРАМЕТРИ НА ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР - СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Докт. Васил Василев 123

ШОКОВИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ПАНДЕМИЯТА ВЪРХУ ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА В БЪЛГАРИЯ И ЕС – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Горян Милев 131

ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ЕВОЛЮЦИЯ НА ДАНЪЧНАТА ОСНОВА В АГРАРНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Ивайло Здравков 141

СЪСТОЯНИЕ НА ГЛОБАЛНИЯ ПАЗАР НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Докт. Пламен Илиев 150

ИКОНОМИЧЕСКИ ОСНОВАНИЯ ЗА ДЪРЖАВНАТА НАМЕСА: МОДЕЛИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ И COVID-19
Докт. Станислав Младенов 159

РЕГИОНАЛНА КОНВЕРГЕНЦИЯ И ДИВЕРГЕНЦИЯ НА ЦЕНОВИТЕ РАВНИЩА НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ В БЪЛГАРИЯ: ДИНАМИКА И ТЕНДЕНЦИИ
Докт. Цондю Цондев 169

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРИХОДИ В ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА
Проф. д-р Атанас Атанасов 183

NEAR-EXACT DISTRIBUTIONS AND FINITE FORM REPRESENTATIONS: PROBLEMS THEY CAN SOLVE
Full Professor, Ph.D. & Hab., Carlos A. Coelho 190

НОРМАТИВНАТА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО ОПОВЕСТЯВАНЕТО НА НЕФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА НАДЕЖДНА ОЦЕНКА НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БАНКИТЕ
Доц. д-р Венцислав Вечев 198

SUSTAINABILITY REPORTING CHALLENGES IN THE CONTEXT OF CHANGES IN ACCOUNTING LEGISLATION
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD,
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD 204

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 211

ПРОБЛЕМИ ПРИ ОТЧИТАНЕ НА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ПО ДОГОВОРИ ЗА СТРОИТЕЛСТВО
Доц. д-р Диана Крумова 218

COMPARATIVE ANALYSIS OF FINANCIAL INCLUSION IN ROMANIA, BULGARIA, AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE FINANCIAL INCLUSION INDEX OF TRADITIONAL AND FINTECH SERVICES
Assoc. Prof. Eduard Hîrbu, PhD, Hîrbu Ana 226

ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Красимира Славева..... 235

СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА СЕЗОННИТЕ КОЛЕБАНИЯ В ПОСЕЩЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА
Доц. д-р Пламен Петков, докт. Пламена Колева 247

ДОКЛАДВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БИЗНЕСА – СЪДЪРЖАНИЕ И АКТУАЛНИ НАСОКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова 257

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ПРИЕМА НА СТУДЕНТИ ПО АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ И ИКОНОМИКА ЗА УЧЕБНАТА 2023 – 2024 ГОДИНА В Р БЪЛГАРИЯ
доц. д-р Росица Колева 266

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОДИТОРСКИТЕ УСЛУГИ В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Силвия Костова 272

ОБЕЗЦЕНКА НА ВЗЕМАНИЯТА ОТ ПРОДАЖБИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА
Доц. д-р Слави Генов 280

ВЛИЯНИЕ НА ДАНЪЧНИТЕ НЕСЪОТВЕТСТВИЯ ВЪРХУ ФИСКАЛНАТА СТАБИЛНОСТ
Гл. ас. д-р Жельо Желев 288

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ СТАНДАРТ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ 9 В МУЛТИНАЦИОНАЛНИТЕ КОРПОРАЦИИ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Гл. ас. д-р Кирил Димитров 296

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ОБРАЗОВАНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В КОНТЕКСТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Ралица Данчева 302

НЕЗАВИСИМОСТТА НА ОДИТНИТЕ КОМИТЕТИ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ
Докт. Румен Гъбов 308

АНАЛИЗ НА КЛЮЧОВИ АСПЕКТИ ОТ ОРГАНИЗАЦИОННАТА СТРУКТУРА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
Докт. Цветозария Гатева 316

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ, ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

DIGITAL THREAT ANALYSIS
Professor Serghei Ohrimenco DSc, Associate Professor Lucia Gujuman, PhD, Valeriu Cernei 329

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ПОДБОРА НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ В БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Проф. д-р Галина Захариева, докт. Маргарита Николова 336

GENERATION Z IN POLAND AND BULGARIA: CORE VALUES AND LIFE PRIORITIES
Prof. UEP. dr hab. Dariusz Nowak, Assist. Prof. Aleksandar Lichev, PhD, Szymon Nowak..... 344

СЪВРЕМЕННОТО УПРАВЛЕНИЕ НА МАРКЕТИНГОВИЯ ПЕРСОНАЛ – СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМНИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Ваня Григорова 352

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Доц. д-р Маргарита Шопова..... 360

POSITIVE ASPECTS AND CHALLENGES OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS
Assoc. Prof. Natalia Marinova, PhD..... 368

УСТОЙЧИВО ВНЕДРЯВАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРОЕКТ №: 2022-1-BG01-KA220-VET-000089399 „ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТ НА МСП В СЕКТОРА ХОРЕКА ЗА ЕФЕКТИВНО УСВОЯВАНЕ НА ЗНАНИЯ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ (HORECA 5.0)“
Доц. д-р Христо Сирашки..... 375

ИНТЕРЕСИ И МОТИВАЦИОННИ НАГЛАСИ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА МЕНИДЖЪРА
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 382

РОЛЯТА НА СОЦИАЛНИТЕ МЕДИИ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА: ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова 388

ОСОБЕНОСТИ НА МЕЖДУЛИЧНОСТНИТЕ КОНФЛИКТИ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ И ТЯХНОТО РАЗРЕШАВАНЕ
Гл. ас. д-р Милен Динков..... 396

СЪЩНОСТ И ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 404

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПЪТЯ НА КЛИЕНТА
Ас. д-р Стелиана Василева 412

PROTECTION OF DOCUMENT-CENTRIC SYSTEMS FROM DIGITAL THREATS
Assistant Ghenadie Belinschi 420

ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ГЪВКАВА МЕТОДОЛОГИЯ (SCRUM) НА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Д-р Андрей Йорданов 426

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

УСТРОЙСТВО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ – ОСОБЕНОСТИ, РЕГЛАМЕНТИ, ПРОБЛЕМИ
Проф. д-р Гена Велковска 437

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Марина Николова..... 446

AN ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND DEVELOPMENT CHALLENGES OF RETAIL AND WHOLESALE BUSINESSES IN UKRAINE
Prof., Doctor of Economics, Olena Khadzhynova, Assoc. Prof., Candidate of Economic Sciences, Larysa Kapranova, Ph. D., Roman Sharanov 456

НЯКОИ ПРАВНИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ ПРИ МЕНИДЖМЪНТА НА СТОПАНСКИТЕ ДВОРОВЕ
Доц. д-р Валери Велковски..... 462

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
Доц. д-р Виолета Блажева **473**

ЕКО-ЕФЕКТИВНИ СТРАТЕГИИ
Доц. д-р Елена Йорданова **478**

INNOVATION AND INDUSTRY 5.0 – SOME CONNECTIONS AND OPPORTUNITIES
Assoc. Prof., Iskra Panteleeva, PhD **483**

OPPORTUNITIES FOR INDUSTRIAL BUSINESS DEVELOPMENT THROUGH TECHNOLOGICAL INNOVATIONS
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD, PhD Student Kalin Borisov **491**

ПРОМОТИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ ЧРЕЗ ДИГИТАЛНИ ИНОВАЦИИ
Доц. д-р Любка Илиева **499**

ЛОГИСТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ФИРМАТА, ОРГАНИЗА-ЦИОННАТА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИВОВАРНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов **506**

ПРОУЧВАНЕ НА РЕЛАЦИЯТА МЕЖДУ ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ ЗА ПАЗАРУВАНЕ И РАЗПОЛАГАЕМИТЕ ДОХОДИ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Симеонка Петрова **516**

ИКОНОМИЧЕСКАТА СОЦИОЛОГИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 21 ВЕК
Гл. ас. д-р Ваня Ганева **522**

TRANSFORMATION OF CONSUMER ONLINE PURCHASING BEHAVIOUR IN THE EUROPEAN UNION
Head Assist. Prof. Zoya Ivanova, PhD **529**

METHODS FOR GENERATING INNOVATIONS IN BULGARIAN ENTERPRISES
Head Assist. Prof. Ivaylo Kostov, Ph.D. **537**

РОЛЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 545

БАРИЕРИ ПРЕД ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ В МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докт. Виктор Маринов 551

HUMAN RESOURCES IN THE AGE OF DIGITALIZATION
PhD Student Denitsa Gharkova-Zaharieva 557

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ

Доц. д-р Галя Иванова – Кузманова[1]

Резюме: *Присъединяването на Република България към еврозоната и въвеждането на еврото, като официална валута, налагат промени в българското законодателство. Приет е Закона за въвеждане на еврото в Република България. Направени са съществени изменения Закона за счетоводството и Закона за независимия финансов одит. Затова е необходимо подготовка на висококвалифицирани специалисти по счетоводство и одит. Наложително ускорено обучение за успешна реализация на завършилите бакалаври и магистри в новите реалности.*

Ключови думи: *обучение по счетоводство; промени в законодателство; учебна програма; обучение във връзка с въвеждане на еврото; обучение по отчитане на устойчивостта .*

JEL: M41

DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.25

PROBLEMS AND PERSPECTIVES IN ACCOUNTING EDUCATION IN MODERN CONDITIONS

Assoc. Prof. Galia Ivanova – Kuzmanova, PhD[2]

Abstract: *The accession of the Republic of Bulgaria to the Eurozone and the introduction of the Euro as the official currency necessitate changes in the Bulgarian legislation. The Law on the introduction of the euro in the Republic of Bulgaria was adopted. Significant amendments have been made to the Law on Accounting and the Law on Independent Financial Auditing. Therefore, training of highly qualified accounting and auditing specialists is necessary. Mandatory accelerated training for the successful implementation of bachelor's and master's graduates in the new realities.*

Key words*: accounting training; changes in legislation; curriculum; training in connection with the introduction of the euro; sustainability reporting training*

JEL: M41

DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.25

Въведение

Обучението по счетоводство е сложен процес. Този процес в определена степен зависи от промяната на законодателството. През последните месеци са приети Закона за въвеждане на еврото в Република България.

[1] g.ivanova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

[2] Department of Accounting, D. A. Tsenov Academy of Economics

Направени са съществени изменения Закона за счетоводството и Закона за независимия финансов одит. Учебният процес по счетоводство е затруднен от непрекъснатите промени в законодателството.

Обект на изследването е състоянието на обучението по счетоводство в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Изследователска теза е, че обучението по счетоводство трябва да отговори по подходящ начин на промените в нормативната база, като се актуализират знанията на студентите.

Целта на изследването е да се докаже необходимостта от разширяване на обхвата на обучението по счетоводство и неговото актуализиране в новите реалности .

Задачите на изследването са: а/да се характеризира обучението по счетоводство; б/ да се приложат различни подходи при обучението в резултат на непрекъснати промени в законодателството .

Нормативната база, използвана при написване на доклада е валидна към 31.10.2024 г.

Чрез обучението по счетоводство се формират компетентности, личностни качества, необходими за бъдещата професионална реализация на студентите.

1. Съдържателни аспекти на обучението по счетоводство

Формите на обучение по счетоводство в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов са редовна, задочна и дистанционна. Обикновено в редовна форма на обучение се записват студенти, завършили същата година средното си образование. Задочна и дистанционна форма на обучение се предпочита от студенти, които съчетават обучение и работа по специалността. В тази връзка счетоводната професия е трудна, но и винаги актуална. Редовната форма на обучение е изцяло присъствена. Задочната форма е присъствена форма, но за определен период от време. Дистанционна форма е неприсъствена, като студентите имат възможност да съчетават обучение и работа. В СА „Д. А. Ценов“ – Свищов е създадена Платформа за обучение, която се използва от всички студенти - https://dl.uni-svishtov.bg/. Тук са включени учебната програма, темите по дисциплината, материали за самоподготовка / решени тестове и задачи/, тестовете и семестриалните задания за самостоятелна работа, които студентите трябва да решат и прикачат в Платформата. Обучението по счетоводство е с логическа последователност и взаимно зависими връзки. Методите, които се прилагат са гъвкави и динамични, съобразно учебното съдържание. Студентите сами избират как да положат изпитите по счетоводство. Това става – присъствено или дистанционно. В двата случая се решават тестове и задача. Оценката, която се поставя на студента е комплексна. Тя включва оценката на изпита и оценка от задание и тестове по счетоводната дисциплина.

Добра практика в катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов е екипът от преподаватели, които обучава студентите по счетоводни дисциплини е да се сътрудничи, като:

• правят се предварително обсъждания на темите, които ще се преподават за текущата седмица;

• предварително се подготвят се казуси и задачи, които студенти ще решават на упражнения;

• дават се индивидуални задания с практическа насоченост на студентите. Тази форма се прилага в редовна форма на обучение;

• разработват се доклади на актуална проблематика в резултат на промените законодателството. В МСС/МСФО също се извършват непрекъснати промени. Например: Поставя се задача на студентите да се разработи доклад, като се проучат последните промени от май месец 2024 г. в Международен счетоводен стандарт 7 Отчети за паричните потоци и Международен стандарт за финансово отчитане 7 Финансови инструменти: оповестяване.

2. За връзката между промяна на нормативната база и обучението по счетоводство

България е страна членка на ЕС, но все още не е одобрена за еврозоната. За бъде присъединена трябва да се направят промени в българското законодателство. Затова е приет Закон за въвеждане на еврото в България. Съгласно, чл. 4 „В съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕО) № 974/98 на Съвета от 3 май 1998 г. относно въвеждането на еврото, наричан по-нататък „Регламент (ЕО) № 974/98“, считано от датата на въвеждане на еврото в Република България, валутата на Република България е еврото. Паричната единица е едно евро. Едно евро се разделя на сто цента“. (Закон за въвеждане на еврото в България, 2024). След приемането му се извършиха корекции в редица закони по- важните от който са:

а/ Закон за счетоводството;

б/ Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта;

в/ Закон за корпоративното подоходно облагане;

г/ Закон за данък върху добавената стойност

д/ Търговски закон и др.

Таблица 1. Изменения и допълнения в з Закона за счетоводството за периода 20 август - 17 септември 2024 г.

Промяна	**изменение**	**Изменение и допълнение**
изм. ДВ. бр. 70 от 20 август 2024 г.	+	
изм. и доп. ДВ. бр. 72 от 27 август 2024 г.		+
изм. ДВ. бр. 79 от 17 септември 2024 г.	+	
Общо промени	2	1

Източник: Закон за счетоводството https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2136697598

При анализа на информацията се установява, че в рамките на един месец са направени три промени в Закона за счетоводството. Това от една страна затруднява практикуващите счетоводители, а от друга обучението по счетоводство. Затова в катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ са направени обсъждания на промените в Закона за счетоводството. Проведени са срещи с представители на практиката. Също така е извършена промяна в учебния план, като е включена нова дисциплина, свързана с отчитане на устойчивостта. В часовете по счетоводните дисциплини наред с преподавания материал се правят разяснения и дискусии, свързани с новите постановки като:

- Първични счетоводни документи и организация на отчетния процес;
- Категории и групи предприятия;
- Доклад за плащане към правителства;
- Съставянето на финансовите отчети;
- Отчитане на устойчивостта;
- Декларация с информация за подоходния/корпоративния данък. (Закон за счетоводството, 2024).

Таблица 2. Изменения и допълнения в Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта (загл. доп. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.)за периода 20 август - 17 септември 2024 г.

Промяна	**изменение**	**изменение и допълнение**
изм. ДВ. бр. 70 от 20 август 2024 г.	+	
изм. ДВ. бр. 79 от 17 септември 2024 г.		+
Общо промени	1	1

Източник: Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта (загл. доп. - дв, бр. 79 от 2024 г.) https://lex.bg/laws/ldoc/2136937441

Законът за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта е изцяло променен. Това изисква гъвкавост от страна на преподавателите и запознаване на студентите със старите и новите постановки. На лекции и упражнения се водят дискусии, свързани с:

- изразяване на сигурност по устойчивостта и приложимата рамка, свързана с отчитане на устойчивостта;
- професионални стандарти за финансов одит и за ангажименти за сигурност по устойчивостта;
- придобиване на правоспособност на регистриран одитор;
- правата и задълженията на регистрираните одитори;
- системата за публичен надзор (Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта).

Новият момент в Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта е придобиване на способност за регистриран

одитор по устойчивостта. Това е физическо лице, но е необходимо да придобие допълнителна квалификация, за да придобива правото да подписва одиторски доклади с одиторско мнение, както и одиторско заключение, върху отчети за устойчивостта върху годишни индивидуални и консолидирани отчети за устойчивостта. Лицето се вписва в регистъра, че притежава тази квалификация. Наред с това е необходимо и практическо обучение в областта на изразяването на сигурност при регистриран одитор. (Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта, 2024). Например: Прави впечатление, че в чл. 14 са не са посочени дисциплините свързани с отчитане на устойчивостта. Затова е наложително да има синхрон в законодателството и обучението по счетоводство. Кандидатите трябва да имат равен старт при явяването на изпитите по чл. 15.

Таблица 3. Изменения и допълнения в з Закона за данък добавена стойност за периода 20 август - 17 септември 2024 г.

Промяна	**изменение**	**Изменение и допълнение**
изм. ДВ. бр. 70 от 20 август 2024 г.		+
изм. ДВ. бр. 79 от 17 септември 2024 г.	+	
Общо промени	1	1

Източник: Закона за данък добавена стойност https://lex.bg/laws/ldoc/2135533201

В Закона за данък добавена стойност е направено съществено попълнение, свързано с регистрацията на предприятието. При достигане на облагаем оборот 84 874 евро предприятието е необходимо да се регистрира по ДДС, като се подаде заявление за регистрация. Това правило влиза в сила от 01.01.2025 г. (Закон за данък добавена стойност,2024, чл. 96. (1)).

Таблица 4. Изменения и допълнения в з Закона корпоративното подоходно облагане за периода 20 август - 17 септември 2024г.

Промяна	**изменение**	**допълнение**
изм. ДВ. бр. 70 от 20 август 2024 г.	+	
изм. ДВ. бр. 79 от 17 септември 2024 г.		+
Общо промени	1	1

Източник: Закон за корпоративното подоходно облагане https://lex.bg/laws/ldoc/2135540562

Важна промяна в Закона корпоративното подоходно облагане изменението е свързано с данъчно облекчение, представляващо минимална помощ.

Таблица 5.Изменения и допълнения в Търговския закон за периода 20 август - 17 септември 2024 г.

Промяна	**изменение**	**Изменение и допълнение**
изм. ДВ. бр. 67 от 9 август 2024 г.	+	
изм. ДВ. бр. 70 от 20 август 2024 г.	+	
изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 27 септември 2024 г.		+
Общо промени	2	1

Източник: Търговски закон https://lex.bg/laws/ldoc/-14917630

Изводът, който може да се направи, е че се извършват чести промени в законодателството. Това затруднява отчетния процес . Пряко е свързано със счетоводната политика на предприятията. Тя е необходимо да се променя със задна дата. Знанията на студентите непрекъснато трябва да се актуализират, като се използват различни форми на преподаване и обучение като:

- проблемно обучение;
- адаптивно обучение;
- критично мислене;
- екипно взаимодействие;
- самостоятелна подготовка и др.

Трудностите, които съществуват при преподаването са свързани с непрекъснатото актуализиране на учебното съдържание, промяна на учебен план, а от там и учебна програма по съответната счетоводна дисциплина. В резултат на това е необходимо:

- актуализиране на учебния курс;
- непрекъснато пренаписване на нови учебници, които отразяват последните промени в законодателство, което на практика е трудно;
- промяна в електроните тестове в Платформата;
- разработване на нови задания за самостоятелна работа;
- вмъкване на електронни ресурси, свързани с разясняване на новите постановки;
- решаване на примерни тестове, казуси и задачи.

Затова могат да се направят следните предложения:

- преди да се извърши допълнението или изменението и промяната в законодателството да се проведат дебати и обсъждане на постановките от юристи, преподаватели и специалисти в практиката;
- всяка промяна в нормативната база да се прави, така че да има достатъчно време за въвеждане в счетоводната практика и осъвременяване на учебното съдържание.

Заключение

Счетоводство като теория и практика задължително се съобразява с нормативните постановки. Това създава редица трудности при обучението. Затова се правят следните изводи и препоръки:

- промяна в нормативната база да е поне с шест месеца напред през текущия отчетен период. Промените трябва да бъдат от първи януари на следващия отчетен период. Това ще даде възможност на преподавателите да осъвременят учебното съдържание;
- промените и измененията в законодателството да са придружени с тълкувания;
- промяна в един закон води след себе си редица други промени. На студентите по време на лекции и упражнения по счетоводство се правят допълнителни разяснения, за да се актуализират знанията им;
- при изменения и допълнения в счетоводното законодателство да се правят дискусии с представители на практиката и преподаватели във висши училища, за да се вземе правилното решение за промяна в законодателството.

В заключение при обучението по счетоводство е необходимо да се приложи комплексния подход, за да се формират професионални знания и умения. За да се подобри качеството на обучението, то следва непрекъснато да се модернизира и адаптира към съвременните условия.

Използвани източници

Закон за данък върху добавената стойност (2024). Свалено от https://lex.bg/laws/ldoc/2135533201

Закон за корпоративното подоходно облагане(2024) Свалено от https://lex.bg/laws/ldoc/2135540562

Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта(2024). Свалено от https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2136937441

Закон за счетоводството (2024).Свалено от https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2136697598

Търговски закон(2024). Свалено от https://lex.bg/laws/ldoc/-14917630